

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УКРЕПВАНЕ НА МЕДИЙНИЯ ПЛУРАЛИЗЪМ В РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ

Доц. д-р Михаил Чиприянов¹

СА „Д. А. Ценов“ - Свищов
m.chipriyanov@uni-svishtov.bg

Докторант Магдалена Андоновска

СА „Д.А. Ценов“ – Свищов
magdalena.andonovska@gmail.com

Резюме: Статията е фокусирана върху значението на медийния плурализъм за демократичното развитие на Република Северна Македония (РСМ) в нейната европейска перспектива.

В съдържателен аспект се започва с ключовите измерения на концепцията за медиен плурализъм. След това се акцентира на водещите индикатори за оценяване на медийния плурализъм. Накрая се обръща специално внимание на актуалното състояние на медийния плурализъм в РСМ и се маркират важни мерки и предложения за бъдещото подобряване на медийните комуникации в това направление.

Ключови думи: медии, медиен плурализъм, медийна свобода, медийна среда, медийни комуникации, обществено мнение

JEL: M14

¹ Разпределението на авторството е както следва: доц. д-р Михаил Чиприянов – т.1 и заключението; докторант Магдалена Андоновска – въведението, т. 2, т. 3 и т. 4.

OPPORTUNITIES FOR IMPROVEMENT MEDIA PLURALISM IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Assoc. Prof. Michail Chipriyanov, PhD

D.A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

m.chipriyanov@uni-svishtov.bg

PhD Student Magdalena Andonovska

D.A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

magdalena.andonovska@gmail.com

Abstract: The research is focused on the importance of media pluralism for the democratic development of the Republic of North Macedonia (RNM) in its European perspective.

The study begins with collection of data for key dimensions of the concept of media pluralism.

Then, an emphasis is laid on the leading indicators for evaluating media pluralism. Finally, special attention is given to current state of media pluralism in the RNM. Important measures and proposals for the future improvement of media communications in this direction are marked.

Keywords: media, media pluralism, media freedom, media environment, media communications, public opinion

Въведение

Медийният плурализъм е една от основните предпоставки за развитието на демократично общество. Това не е само цел, а средство, чрез което се гарантират основните права на човека на свобода на изразяване и свобода на информацията, гарантирани от чл. 19 от Всеобщата декларация за правата на човека, чл. 10 от Конвенцията за защита на хората Права и основни свободи и чл. 11 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

Цел на статията е да обясни значението на медийния плурализъм за укрепване на демократичните ценности в обществото на западната ни съседка, а и на ЕС – в цялостен аспект. Като наред с това се представят показателите за

изследване на медийния плурализъм и се маркират ясно възможните мерки за подобряване на медийната среда в Република Северна Македония.

Методи на изследване. При изследването са приложени системно-диференциращи, системно-интегриращи и дескриптивни методи. Проведен е вторичен анализ (мета анализ) на информация от други вече осъществени емпирични изследвания по темата.

1. Медийен плурализъм – начални штрихи

По дефиниция медийния плурализъм включва „няколко идеи, напр. разнообразие на собственост, разнообразие от източници на информация и обхват на наличното съдържание. В политическия дебат плурализмът на медиите означава почти изцяло плурализъм на собственост. Плурализмът на медиите обаче включва всички мерки, които осигуряват достъп на гражданите до различни източници на информация, мнение, гласове и др., За да формират своето мнение без неоправдано влияние на едно доминиращо мнение, формиращо властта.“²

Значението, респ. същностните характеристики на медийния плурализъм могат да се разглеждат в две плоскости: *Първо*, като вътрешен плурализъм, свързан с множество гласове, анализи, изразени мнения и въпроси, и *второ*, като външен плурализъм, предполагащ множество медии, видове медии и съвместно съществуване на частни медии и обществени обслужващи медийни оператори.

Както заяви преди време **Франс Тимерманс** „Свободните и плуралистични медии са гръбнакът на нашите демократични общества. Без качествени медии общественят дебат не може да бъде успешен. Затова трябва да гарантираме, че журналистите могат да вършат работата си напълно свободно. Необходимо е европейските граждани да могат да се доверят на независимостта на медиите, ако искаме нашите демократични общества да функционират както трябва.“³ В допълнение на това са и думите на **Гюнтер Йотингер**, че

² Медийен плурализъм, <https://www.mtc.government.bg/bg/node/5071> (23.10.2022)

³ Насърчаване на медийния плурализъм и демокрацията, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_16_3690 (17.11.2016); Media pluralism and democracy, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/74281af8-d3dc-11e6-ad7c-01aa75ed71a1> (01.05.2017); Raeijmaekers, D., P. MaeseleMedia, pluralism and democracy: what's in a name? <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0163443715591670?journalCode=mcsa> (2.09.2022)

„Качествената и основана на факти журналистика е много важна за нашите демокрации. Необходимо е да създадем подходящи условия, за да могат медиите да вършат работата си добре. Наскоро предложихме засилване на независимостта на медийните регулаторни органи в рамките на новите правила на ЕС за аудиовизуалните услуги. Разчитам на подкрепата на Европейския парламент и страните членки за това предложение.“⁴

В наши дни медийната свобода и плурализъм са политически приоритет, който е необходим за функционирането на всяко едно демократично общество. За да се реализира успешно този приоритет, са нужни политики за:⁵

- Отстраняване политическия натиск върху медиите;
- Прозрачност на медийната собственост и финансиране;
- Гарантиране на медийното отразяване на различните гледни точки и позиции;
- Гарантиране на медийна среда, задоволяваща потребността на гражданите от вярна информация.

Поставянето на медийната свобода и плурализъм като водещ приоритет в развитието е свързано не само с медийната индустрия, но също и с правата и качеството на живот на гражданите. Независимостта и плурализмът на медийната среда защитават правото на всеки гражданин да бъде информиран и да взема информирани решения, които са ключов инструмент за гражданско участие и контрол върху работата на държавните институции.⁶ Декомпозирането към стратегически цели и очаквани резултати се свързва с:⁷

- Гражданско общество, с лесен достъп до медии, предоставящи достоверна и пълна информация;
- Свобода на медиите да представят всички гледни точки;
- Лесен достъп до информация относно работата на държавните органи и политическото управление и медийни разследвания, които увеличават гражданския контрол над управлението;

⁴ Насърчаване на медийния плурализъм и демокрацията, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_16_3690 (17.11.2016); Anand B, Di Tella R, Galetovic A (2007) Information or opinion? Media bias as product differentiation. *Journal of Economics & Management Strategy* 16(3): 635–682.

⁵ Медийна свобода и плурализъм, <https://demokrati.bg/program/svoboda-i-spravedlivost-3/medijna-svoboda-i-pluralizam/> (22.10.2022)

⁶ Пак там.

⁷ Пак там.

- Бариера срещу хибридните заплахи и дезинформацията, в т.ч. и посредством образование по медийна грамотност.

2. Концепцията за медийен плурализъм – водещи аспекти

Водещата *концепция за медийен плурализъм* обхваща няколко аспекта, като разнообразието на структурата на собственост на медиите, разнообразието от източници на информация и съдържанието, достъпно чрез медиите.

За разлика от повечето други сфери на дейност, когато става въпрос за собственост на медиите, има специфични правила и разпоредби, които произтичат от ролята на медиите в демократичното общество. В общия случай, те трябва да бъдат истински пазители на демокрацията в страната и да предоставят на гражданите професионална, независима и достоверна информация. Имайки предвид тяхното влияние върху формирането на общественото мнение, както и върху формирането на нагласи, мнения и ценности на публиката, е необходимо те да предават различни и противоположни възгледи и мнения по въпроси от по-широк обществен интерес. В този смисъл, базовите измерения на концепцията са:

Всеки има право на свобода на мнение и изразяване. Това право включва също така свободата да се държи мнение без намеса и да се търси, получава и разпространява информация и идеи чрез всякакви медии и независимо от границите. Това не пречи на държавите да налагат режими за разрешителни за работа на радио, филмови и телевизионни компании. Упражняването на тези права и свободи, което включва задължения и отговорности, може да бъде предмет на определени формалности, условия, ограничения и санкции, предвидени от закона, които в демократичното общество са мерки, необходими за държавна сигурност, териториална цялост и обществена безопасност, защита на реда и предотвратяване на бунтове и престъпления, защита на здравето или морала, репутацията или правата на другите, за предотвратяване разпространението на поверителна информация или за запазване на авторитета и безпристрастността на съдебната власт. Казано иначе, "всеки има право на свобода на изразяване." Това право включва свобода на изказване на мнения и на получаване и разпространяване на информация и идеи без намеса от страна на публичните власти и независимо от границите.

Свободата и плурализъмът на медиите да бъдат уважавани. Свързано е с това, че концентрацията на собственост може да доведе до стесняване на обществения дискурс, при който определени възгледи са изключени или по-слабо представени. Поради факта, че някои възгледи са представени, а други са маргинализирани, злоупотребата с политическа власт може да възникне чрез лобиране на мощни групи по интереси, били те политически, търговски или други. От друга страна, имущественият плурализъм сам по себе си не е гаранция за осигуряване на медиен плурализъм, точно както наличието на концентрация на собственост не означава непременно заплаха за медийния плурализъм. В крайна сметка на по-малките пазари, където приходите от реклама са относително ниски, на практика е невъзможно голям брой доставчици на аудио или аудиовизуални медийни услуги да оцелеят икономически и печелившо, да бъдат конкурентноспособни на пазара, икономически жизнеспособни и в същото време контролирани от редица различни участници. Следователно в по-малки страни, като РСМ, е по-трудно да се осигури *външен плурализъм*, т.е. плурализъм на собствеността, но за тях е от съществено значение да се осигури вътрешен плурализъм, което означава разнообразно съдържание, достъпно за публиката чрез медиите.

Както е посочено в *Обяснителния меморандум към Препоръка № (99)* на Съвета на министрите към държавите-членки на ЕС относно мерките за насърчаване на медийния плурализъм, терминът „медийен плурализъм“ трябва да се разбира като разнообразие от медийни предложения, които се изразяват, например, в съществуването на множество независими медии (обикновено наричано *структурен плурализъм*), както и разнообразие от медийни типове и съдържание (*възгледи и нагласи*), достъпни за обществеността. Следователно както структурните, така и количествените и качествените аспекти са от основно значение за понятието медийен плурализъм.

Собствеността на медиите и нейното регулиране са посочени като важен аспект за насърчаването на медийния плурализъм, поради което приложението към препоръката съдържа мерки, които се анонсират на държавите-членки да включат във вътрешния медиен регламент и в практиката. По този начин държавите-членки следва да предвидят във вътрешното законодателство мерки за предотвратяване на концентрации, които могат да застрашат медийния

плурализъм, както и мерки за ограничаване на въздействието, което търговско дружество или група може да има върху един или повече медийни сектори.

Размерът на медийния пазар и нивото на наличните пазарни източници трябва да се вземат предвид при определяне на тези ограничения. Трябва също така да се предприемат мерки за ограничаване на вертикалната интеграция, която може да навреди на плурализма на медиите, т.е. мерки за предотвратяване на контрола на ключови елементи от производството, излъчването, разпространението и свързаните с тях дейности от една компания или група. Тази препоръка гласи, че във всяка страна трябва да има отделен медиен орган, който да притежава правомощия да предприема действия срещу сливания и придобивания, които биха били в ущърб на развитието на плурализма, или че такива правомощия трябва да бъдат предоставени на съществуващите регулаторни органи. Защитата на плурализма на медиите също трябва да се има предвид при издаването на разрешения/лицензи за работа.

Постоянно се препоръчват мерки за насърчаване на прозрачността на медиите, водени от разбирането, че плурализмът и разнообразието на медиите са от съществено значение за функционирането на демократичното общество. Съветът на министрите препоръча на държавите-членки на ЕС да включат мерки във вътрешното законодателство, за да гарантират прозрачност в собствеността и работата на медиите, с цел да се даде възможност на обществеността да ги оцени правилно, т.е. да формира мнение относно информацията, идеите и мненията, разпространявани от медиите.

Като част от *мерките*, които могат да гарантират *прозрачността на медиите в сектора на аудиовизуалното разпространение*, са посочени:

Първо. Законодателството трябва да предвижда задължения за разкриване на определени видове информация при предоставяне на лицензи за извършване на излъчваща дейност, както следва:

- информация за лицата или органите, участващи в структурата, която управлява медиите;
- информация за естеството и обхвата на тяхното участие в тази структура;
- информация за възможно участие на тези лица в собствеността на други медии;

- информация за други лица или органи, които могат да повлияят на програмата за медийна политика.

Второ. В законодателството да бъдат предвидени задължения за разкриване на определен вид информация след издаването на лицензи за извършване на излъчваща дейност, а именно:

- задължение за разкриване на промените, настъпили в горните три категории информация по време на работа;
- друга информация.

През 2007 г. Съветът на министрите прие Препоръката относно медийния плурализъм и разнообразието на медийното съдържание, за преразглеждане на Препоръка № (99) относно мерките за насърчаване на медийния плурализъм и Препоръка (94) относно мерките за насърчаване на прозрачността на медиите, с цел адаптиране на тези два текста към настоящото състояние на медийния сектор в Европа, поради значителните технологични промени, настъпили в периода след приемането им. Тази препоръка съдържа *четири набора от мерки*:

- мерки, които благоприятстват структурния плурализъм;
- мерки, които насърчават разнообразието на съдържанието;
- мерки за прозрачност на медиите; и
- мерки за стимулиране на научни изследвания.

Мерките за регулиране на собствеността са част от мерките за насърчаване на структурния плурализъм, наред с мерките за медиите за обществени услуги, мерките за други медии, които допринасят за плурализма и разнообразието, мерките за присъединяване и други мерки за подкрепа. Първият общ принцип на този набор от мерки е, че държавите-членки на ЕС трябва да *гарантират, че достатъчно разнообразни медии от различни собственици, както частни, така и публични, са достъпни за обществеността, като се вземат предвид характеристиките на медийния пазар, по-специално специфичните търговски и конкурентни аспекти.*

По отношение на регулирането на собствеността върху медиите се препоръчва мерките да бъдат включени във вътрешната нормативна уредба на държавите-членки, за да се ограничи възможността лице, компания или група да имат твърде голямо влияние в един или повече медийни сектори, както и да се гарантира достатъчен брой различни носители. Тези мерки целят да предотвратят прекомерната хоризонтална интеграция, което означава сливане в една и съща

област на дейност. В този случай се касае за мономедийна и мултимедийна концентрация и прекомерна вертикална интеграция (контрол от едно лице, компания или група на някои от ключовите елементи на производството, разпространението и други дейности като реклама или телекомуникации).

В същия документ се подчертава и необходимостта от определяне на размера и спецификата на пазара при определяне на тези ограничения. Ограниченията следва да се определят въз основа на прагове, определени в съответствие с обективни и реалистични критерии (дял на зрителската аудитория, тираж, оборот, доход, съвместен капитал или права на глас). В същото време тези прагове не трябва да са пречка за развитието на иновациите в областта на медиите, така че те трябва да бъдат предмет на редовен преглед, следвайки текущите технологични, икономически и социални развития.

Важно е също така институциите, отговорни за прилагането на тези правила, да получат адекватни правомощия да изпълняват мисията си, по-специално *„правомощието да отказват одобрение или заявление на лиценз, и правомощието да действат срещу всички операции по концентрация.“* По-специално да отнемат собствеността на съществуващи медии, където са достигнати неприемливи нива на концентрация и или където медийният плурализъм е застрашен.

3. Показатели за изследване на медийния плурализъм

Като резултат на проведени от 2009 г. насам проучвания се стигна до днешното състояние с ясно дефинирани показатели за плурализъм на медиите в държавите-членки на ЕС. Според по-широката работна дефиниция „медийният плурализъм“ означава разнообразие от медийно предлагане, използване и разпространение, свързано със:

- собственост и контрол;
- медийни видове и жанрове;
- политически възгледи;
- културни изрази; и
- местни и регионални интереси.

Показателите се отнасят както за активния, така и за пасивния подход към медиите, към различните културни, политически и географски групи в

обществото. Плурализъмът и контролът върху медийната собственост могат да се разгледат в четири направления: (вж. табл. 1.)⁸

Таблица 1

Области и индикатори за мониторинг на медийния плурализъм

Фундаментална защита (<i>Fundamental Protection</i>)	Плурализъм на пазара (<i>Market Plurality</i>)	Политическа независимост (<i>Political Independence</i>)	Социално включване (<i>Social Inclusiveness</i>)
Защита на свободата на изразяване	Прозрачност на медийната собственост	Политическа независимост на медиите	Достъп на малцинствата до медиите
Защита правото на информация	Концентрация на собствеността при новинарските медии	Редакционна независимост	Достъп до медиите на местните/ регионалните общности
Журналистическата професия, стандарти, защита	Концентрация на собствеността при онлайн платформите	Отразяване на изборите – медии, онлайн платформи	Достъп на жените до медиите
Независимост и ефективност на медийния регулатор	Устойчивост на медиите	Държавно регулиране и подкрепа за медийния сектор	Медийна грамотност
Универсален обхват на традиционните медии и достъп до интернет	Търговски влияния и влияния на собствениците върху редакционната политика	Независимост на ръководството и на финансирането при обществените медийни услуги	Защита от незаконно и вредно съдържание

В още по-детайлен разрез може да се обособят *шест области на медийния плурализъм*, като:

- основна област;
- културен плурализъм в медиите;
- политически плурализъм в медиите;

⁸ Трпевска, С., И. Мицевски. Мониторинг на медиумскиот плурализам во дигиталното доба. Мониторинг на медиумскиот плурализам во Европската униа, Албанија, Северна Македонија и Турција, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, јули 2021, с. 7)

- географски или местен плурализъм в медиите;
- плурализъм на медийната собственост и контрол; и
- плурализъм на медийните типове и жанрове.

Специално плурализмът и контролът върху медийната собственост се отнася до съществуването на медии и медийни платформи, притежавани или контролирани от множество независими и автономни участници. Това означава множество участници на ниво медийно производство, предлагане на медии и медийно разпространение (т.е. разнообразие от медийни източници, медии, кандидати и платформи за разпространение).

Преди да пристъпим към резултатите и изводите за Република Северна Македония (РСМ), ще обърнем внимание на дефицитите в европейската регулаторна рамка според проучване за целия ЕС:⁹

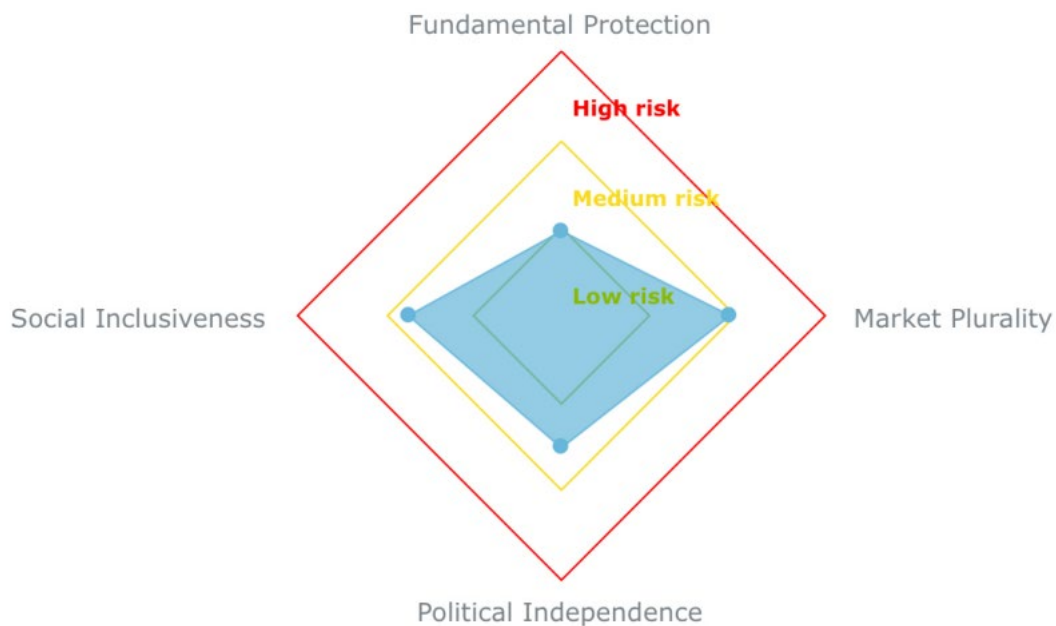
- няма достатъчно гаранции за справедливо представителство на различните национални, европейски и световни култури;
- липсват достатъчно гаранции за оригинални продукции (вътрешни и/или независими), които да допринесат за културното многообразие;
- няма достатъчно гаранции за справедливо представяне на различните културни и социални групи в мейнстрийм медиите;
- не съдържа достатъчно стимули за създаването и поддържането на алтернативни медии на малцинствата;
- не са отстранени бариерите пред малцинствата;
- не съществуват политики за подобряване на достъпа до мултимедийно съдържание на обществените групи със специални потребности.

4.Актуално състояние на медийния плурализъм в РСМ

Актуално изследване на **Снежана Трпевска** и **Игор Мицевски** от *Института за изследване на общественото развитие* показват, че ситуацията с медийния плурализъм в РСМ като цяло се е подобрила в сравнение с оценката, направена през 2016 г. Някои от старите рискове обаче все още не са преодолени. Установена е и появата на нови, като: разпространението на дезинформация,

⁹ Ангова, С. Плурализъм, онлайн медии и етноси. *Медии и обществени комуникации*, N52, 2022, стр. 5-15.

господството на социалните мрежи и липсата на регулаторни механизми за преодоляване на тези предизвикателства. За подробности вж. фиг. 1.¹⁰

Фиг. 1. Области на риск за медийния плурализъм

(Източник: Трпеска, С., И. Мицевски. Мониторинг на медиумскиот плурализам во дигиталното доба. Мониторинг на медиумскиот плурализам во Европската униа, Албанија, Северна Македонија и Турција, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, јули 2021, с. 7)

В тази връзка са идентифицирани редица области на риск, а именно:

- висока концентрация на собственост в наземни телевизии, радиостанции, ежедневни вестници, списания, кабелни, сателитни, ADSL/TV, интернет доставчици, книгоиздаване;
- висока концентрация на собственост между различните видове медии;
- висока вертикална концентрация; и
- липса на прозрачност на структурата на собственост.

За всяка рискова област са дефинирани правни и икономически показатели. Целта е да се прецени доколко съществуват регулаторни гаранции, които могат да предотвратят незаконната концентрация на собственост или контрол върху медиите и, ако да, доколко те са ефективни.

¹⁰ Трпеска, С., И. Мицевски. Мониторинг на медиумскиот плурализам во дигиталното доба. Мониторинг на медиумскиот плурализам во Европската униа, Албанија, Северна Македонија и Турција, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, јули 2021, с. 7)

Могат да бъдат открити няколко икономически показателя за високата концентрация на собственост, като:

- доход на цялата медийна индустрия;
- размера и източниците на приходи от медийната индустрия;
- средната доходност на медийния сектор;
- нетния доход от медийния сектор;
- служителите в сектора (на пълен и непълен работен ден);
- концентрация на собственост по сектори и всички медии;
- концентрацията на аудиторията по собственици, по сектори и всички медии;
- концентрацията на реклама по сектори и всички медии;
- обемът на вертикалната интеграция и концентрация;
- броят на медийните сектори, в които са активни осемте водещи компании-собственици;
- обем на чуждестранна собственост и други.

Основните заплахи в тази област от правна гледна точка. Оказва се, че регулаторната рамка не може да предотврати незаконната концентрация на собственост и/или контрол в медиите (от различни видове). Тя не може да предотврати неоторизирани форми на сътрудничество между медийните компании. Правилата за конкуренция не отчитат спецификата на медийния сектор в ущърб на медийния плурализъм. Няма ефективен мониторинг и санкциониране по правилата за борба с концентрацията. Регулаторната рамка не може да осигури прозрачност на собствеността. Медийният контрол, регулаторната и институционалната система не трябва да създават високи бариери за влизане, затруднявайки влизането и спирайки растежа на потенциални нови участници, задушавайки го с пазара и иновациите.

В обобщение, високата хоризонтална и вертикална концентрация, както и високата концентрация на собственост в различни видове медии могат да повлияят на редакционната независимост (поради определени търговски или политически интереси на собствениците на медии), могат да създадат пречки в областта на разпространението, както и да породят проблеми от оперативна съвместимост. Това представлява заплаха за медийния плурализъм не само по отношение на предлагането, но и по отношение на разпространението и достъпността.

Конкретните мерки/предложения за бъдеща работа по подобряване на медийния плурализъм като фактор на медийната среда се свързват в най-голяма степен със следните (по водещи направления):¹¹ (Трпевска & Мицевски, М, 2021)

1. *Фундаментална защита* (32% ниво на риск): Да се подобри работният статут на журналистите и да се засили тяхната независимост в редакциите. Институциите трябва да предприемат мерки за предотвратяване на онлайн заплахи и сплашване срещу журналисти. Да започне дебат относно приемането на регламент за предотвратяване на започването на "сплашващи" съдебни производства (анти-SLAPP рамка¹²).
2. *Плурализъм на пазара* (64% ниво на риск): Да се преразгледат правилата за концентрация на собственост с цел преодоляване на откритите рискове. Да се разработят нови политики в областта на конкуренцията в медиите за справяне с проблемите на конкуренцията особено в онлайн медийния сектор.
3. *Политическа независимост* (50% ниво на риск): Преразглеждане на разпоредбите на Изборния кодекс и други закони относно политическата реклама и справяне с липсата на прозрачност в партийно-политическата реклама в социалните мрежи. Да се разработи партисипативен модел на публична услуга и да се осигури стабилност и независимост при финансирането ѝ.
4. *Социално включване* (50% ниво на риск): Разработване на политики и мерки за подобряване на достъпа на малцинствата и местните общности до медиите. Да се разработят цялостни политики за медийна грамотност на държавно ниво. Въвеждане на подходящи и всеобхватни мерки за справяне с езика на омразата и друго вредно съдържание предимно в онлайн сферата.

Заклучение

Борбата за медиен плурализъм се води за това гражданите да имат възможност да упражняват своето право на изразяване и да вземат участие в обществения дебат по актуални въпроси. Наред с това те да са обективно

¹¹ Пак там.

¹² SLAPP – Strategic Lausuits against Public Participation. За да защитят свободата на словото, някои юрисдикции са приели анти-SLAPP закони (често наричани SLAPP-back закони).

информирани за обществените и политически събития и да могат да осъществяват публичен контрол върху властта в условията на прозрачност.

Основните механизми, чието прилагане би спомогнало за подобряване на медийния плурализъм в РСМ са свързани с: подобряване работния статут на журналистите; въвеждане на по-строги правила за противодействие на концентрацията на медийната собственост; преработване на нормативните разпоредби за политическата реклама; разработване на политики за подобряване достъпа на малцинствата до медиите и др.

Използвана литература

1. Ангова, С. Плурализъм, онлайн медии и етноси. *Медии и обществени комуникации*, N52, 2022, стр. 5-15.
2. Медиен плурализъм, <https://www.mtc.government.bg/bg/node/5071> (23.10.2022)
3. Медийна свобода и плурализъм, <https://demokrati.bg/program/svoboda-i-spravedlivost-3/medijna-svoboda-i-pluralizam/> (22.10.2022)
4. Насърчаване на медийния плурализъм и демокрацията, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_16_3690 (17.11.2016)
5. Трпевска, С., И. Мицевски. Мониторинг на медиумскиот плурализъм во дигиталното доба. Мониторинг на медиумскиот плурализъм во Европската униа, Албанија, Северна Македонија и Турција, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, юли 2021
6. Anand B, Di Tella R, Galetovic A. Information or opinion? Media bias as product differentiation. *Journal of Economics & Management Strategy* 16(3), 2007, pp. 635–682.
7. Media pluralism and democracy, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/74281af8-d3dc-11e6-ad7c-01aa75ed71a1> (01.05.2017)
8. Raeijmaekers, D., P. MaeseleMedia, pluralism and democracy: what's in a name?
9. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0163443715591670?journalCode=mcsa> (2.09.2022)